

Οικονομία και εθνικός πλούτος

Πώς επηρεάζουν καταστροφές, όπως οι μεγάλες πυρκαγιές του καλοκαιριού, την οικονομία; Οι επιπτώσεις είναι βαθιές, σε πολλά επίπεδα της παραγωγής και διάφορες πτυχές της κοινωνικής ευημερίας. Οι συνήθεις δείκτες που χρησιμοποιούνται για παρακολούθηση και έλεγχο της οικονομίας, όμως, μόνο έμμεσα και σε μικρό βαθμό επηρεάζονται από τέτοια γεγονότα. Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν καταγράφει ροές σε ορισμένη χρονική περίοδο, όχι αποθέματα. Οι συνιστώσες του, κατανάλωση, επενδύσεις και εξωτερικό εμπορικό ισοζύγιο, αναμένεται να επηρεάζονται αλλά όχι άμεσα και μόνο στον βαθμό που μια δεδομένη καταστροφή επηρεάζει τη δραστηριότητα στα επόμενα χρόνια – μερικές φορές, μάλιστα, ένα αρνητικό γεγονός μπορεί να φαίνεται επιφανειακά και προσωρινά πως επηρεάζει θετικά αν απαιτούνται αυξημένες επενδύσεις για την αντιμετώπισή του. Το δημόσιο ταμείο μπορεί, επίσης, να επηρεάζεται και ο κρα-

ΓΝΩΜΗΤΟΥ ΝΙΚΟΥ
BETTAS

τικός προϋπολογισμός να οφείλει να προσαρμοστεί στο σκέλος των ετήσιων δαπανών και εσόδων του, όμως και αυτές οι μεταβολές είναι μικρές σε σχέση με τη συνολική απώλεια μιας καταστροφής.

Το πρόβλημα είναι διπλό. Αν μια χώρα ήταν επιχείρηση, ή παρόμοια οικονομική οντότητα, θα είχε οργανωμένο σύστημα καταγραφής όχι μόνο εσόδων και δαπανών αλλά και των περιουσιακών της στοιχείων

και των μελλοντικών υποχρεώσεών της. Απώλειες, πωλήσεις και μεταβολές αξίας θα ήταν έτσι ορατές και θα μπορούσαν να αξιολογηθούν. Η εφαρμογή σε επίπεδο δημόσιου τομέα ή και συνολικά μιας οικονομίας θα είχε βέβαια δυσκολίες. Επιπρόσθετα, στην περίπτωση δασών και άλλων στοιχείων φυσικού πλούτου, δηλαδή μη χρηματοοικονομικών, υπάρχουν και προκλήσεις κατά την ποσοτικοποίηση και αναγωγή τους σε αξία. Όμως, ό,τι δεν καταγράφεται και παρακολουθείται δεν αξιολογείται κατάλληλα.

Το ουσιαστικό ζήτημα είναι με βάση ποιους δείκτες πορεύεται η οικονομική πολιτική. Κρίσιμες αποφάσεις θα μπορούσαν να μεγεθύνουν το ΑΕΠ ή να ενισχύουν το δημόσιο ταμείο βραχυπρόθεσμα αλλά να μειώνουν τον πλούτο της χώρας και τη μελλοντική οικονομική της ευημερία. Η τακτοποίηση αυθαίρετης δόμησης είναι κορυφαίο τέτοιο παράδειγμα. Ανάλογα, η υπερβολική φορολογική επιβάρυνση των ακινήτων μπορεί να φέρνει έσοδα αλλά να μειώνει υπέρμετρα την αξία τους. Γενικά, πολλές επιλογές μπορεί να έχουν μεσοπρόθεσμες επιδράσεις αντίθετες από τις αρχικές, δημιουργώντας ή καταστρέφοντας αξία. Ετσι, και εκτός από τους υφιστάμενους μηχανισμούς αξιοποίησης δημόσιας περιουσίας, το υπόδειγμα ανάπτυξης σε τουρισμό, ενέργεια, υποδομές, και πρωτογενή παραγωγή πρέπει να κρίνεται και με βάση το αποτύπωμα στον συνολικό πλούτο της χώρας. Αντίστοιχα, αποφάσεις στο ασφαλιστικό σύστημα ή την εκπαίδευση και προσλήψεις στον δημόσιο τομέα δημιουργούν τίλεγμα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ανάμεσα στο Δημόσιο και σε διαδοχικές γενιές, που εκτείνεται πολύ πιο πέρα από τον τρέχοντα χρόνο.

Εν μέρει λόγω της έντασης του ενδιαφέροντος για θέματα κλιματικής αλλαγής, άλλων επιβαρύνσεων στο περιβάλλον αλλά και δημογραφικών ανισορροπιών, η ανάγκη να συνεκτιμώνται οι επιδράσεις πολιτικών στον συνολικό, χρηματοοικονομικό, φυσικό και ανθρώπινο πλούτο μιας χώρας, και όχι μόνο στα τρέχοντα οικονομικά μεγέθη, έρχεται διεθνώς στο προσκήνιο. Παρά τις δυσκολίες που υπάρχουν για εφαρμογή σε κοινά αποδεκτό πλαίσιο, για μια χώρα σαν τη δική μας δεν υπάρχει η πολυτέλεια να μη δημιουργούνται και παρακολουθούνται συστηματικά και τέτοιοι δείκτες. Αυτό θα συμβάλει και στην εφαρμογή ενός συνεκτικού αναπτυξιακού σχεδίου, την ιεράρχηση προτεραιοτήτων και, ιδανικά, στην καλλιέργεια αναγκαίας συναίνεσης για πολιτικές που δημιουργούν οικονομική αξία μεσοπρόθεσμα.

Ο Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών